

PRAWO I PRAKTYKA KANONIZACYJNA
ZA PONTYFIKATU
PAPIEŻA FRANCISZKA

Redakcja
Lidia Fiejdasz-Buczek

Wydawnictwo KUL
Lublin 2019

Recenzent
ks. dr hab. Ambroży Skorupa, prof. KUL

Opracowanie redakcyjne
Jadwiga Rydzewska

Opracowanie komputerowe
Teresa Myśliwiec, Jarosław Łukasik

Projekt okładki
Agnieszka Gawryszuk

ISBN 978-83-8061-555-7

© Copyright by Wydawnictwo KUL, Lublin 2019

Wydawnictwo KUL, ul. Konstantynów 1 H, 20-708 Lublin, tel. 81 740-93-40, fax 81 740-93-50,
e-mail: wydawnictwo@kul.lublin.pl, <http://wydawnictwo.kul.lublin.pl>

Druk i oprawa: volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin, tel. 91 812 09 08, e-mail: druk@volumina.pl

Ofiarowanie życia jako droga do świętości kanonizowanej według *motu proprio* papieża Franciszka *Maiorem hac dilectionem* z 11 lipca 2017 r.

„Hoc est praeceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos.
Maiorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis”
(Io 15, 12–13)

Wstęp

Na wiadomość o ogłoszeniu *motu proprio Maiorem hac dilectionem* z 11 lipca 2017 r., otwierającym możliwość beatyfikacji osób, które ofiarowały swoje życie za bliźnich, my Polacy, chyba od razu myślimy (i wydaje się, że słusznie), że to przypadek Heleny Kmiec – Helenki. Tym bardziej, iż decyzja papieża została ogłoszona w bliskiej odległości czasowej, bo zaledwie po kilku miesiącach, od śmierci Heleny.

Franciszek postanowił bowiem i wyraził w tym dokumencie swoje przekonanie i decyzję, że „ci chrześcijanie, którzy najściślej idąc śladami i za nauczaniem Pana Jezusa, ofiarowali z własnej woli i w sposób wolny życie za innych i wytrwali w tym postanowieniu aż do śmierci (...) zasługują na beatyfikację”². Wolą papieża jest więc otwarcie drogi do beatyfikacji tych wiernych, którzy powodowani miłością, ofiarowali

¹ Profesor zwyczajny, dziekan Wydziału Historii i Dóbr Kulturalnych Kościoła na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie.

² Francesco, *Lettera apostolica in forma di Motu Proprio del Sommo Pontefice Francesco Maiorem hac dilectionem sull'offerta della vita*, „Bollettino” z 11.07.2017 r., nr B0484; tekst w j. pol.: *Maiorem hac dilectionem*. List apostolski w formie *motu proprio* o ofiarowaniu życia, OR 38 (2017), nr 8 (394), s. 10.

heroicznie swoje życie za bliźnich: „ofiarowali z własnej woli i w sposób wolny życie za innych i wytrwali w tym postanowieniu aż do śmierci”. Ofiarując życie naśladowali bowiem do końca swojego Mistrza, który „oddał za nas życie swoje” (1 J 3,16). I dlatego: „My także winniśmy oddać życie za braci” (1 J 3,16).

Myślmy o Helenie Kmieć, dziewczynie z Libiąża, wolontariuszce Wolontariatu Misyjnego „Salvator”, prowadzonego przez polskich salwatorianów, która udała się do Boliwii do pomocy Siostrzom Służebniczkom Dębickim. Została zamordowana przez nożownika w nocy z 23 na 24 stycznia 2017 r. w Cochabamba³. Helena nie poniosła śmierci męczeńskiej (co natychmiast głosili także przedstawiciele hierarchii: „Helena została męczenniczką!”). Zgodnie z wielowiekową jurysprudencją, do uznania śmierci męczeńskiej musi istnieć prześladowca, który zadaje śmierć „z nienawiści do wiary” – *in odium fidei* lub cnoty z wiary wypływającej⁴. Tego motywu nie stwierdzono (i nie wydaje się, aby zaistniał) w wypadku zabójstwa Heleny.

³ Zamordowano świecką misjonarkę z Polski, 25.01.2017 r. <https://ekai.pl/zamordowano-swiecka-misjonarke-z-polski/> [20.11.2017 r.].

⁴ Benedictus XIV, III, 14, 1 cytując za: CCS, Benedictus XIV (Prosper de Lambertinis), *De Servorum Dei Beatificatione et Beatorum Canonizatione* III/1, Libreria Editrice Vaticana; CCS, Benedetto XIV (Prospero Lambertini), *La beatificazione dei Servi di Dio e la Canonizzazione dei Beati* III/1, Libreria Editrice Vaticana 2015, s. 346. Szerzej zob.: W. Bar, *Na krwawym szlaku. Sendero Luminoso – prześladowca*, Lublin 1999; tenże, *Sprawy kanonizacyjne Męczenników XX wieku. Studium nad jurysprudencją Kongregacji*, Lublin 2003, s. 135-190; tenże, *Święty Maksymilian Maria Kolbe – męczeństwo z miłości*, w: *Męczeństwo: przeszłość, teraźniejszość, przyszłość* „Polonia Sacra” 16 (34) 2012, nr 30 (74), s. 17-42; tenże, *Zagadnienie męczeństwa w obowiązującym prawie i praktyce kanonizacyjnej*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 8: *Postępowanie kanonizacyjne drogą męczeństwa*, red. Sz.T. Praškiewicz, Kraków 2012, s. 35-59; tenże, *El concepto del martirio canonizado en la Iglesia católica*, w: *Reddite ergo quae sunt Caesaris Caesari et quae sunt Dei Deo*, red. M. Sitarz, P. Stanisz, H. Stawniak, Lublin 2014, s. 671-683; H. Misztal, *Kształtowanie się pojęcia męczeństwa «in odium fidei» i kult pierwszych męczenników*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 8: *Postępowanie beatyfikacyjne drogą męczeństwa*, red. Sz.T. Praškiewicz, Kraków 2012, s. 15-34; L. Fiejdasz, *Prowadzenie sprawy beatyfikacyjnej drogą męczeństwa z rąk komunistycznych prześladowców na przykładzie bł. ks. Władysława Findysza*, w: tamże, s. 107-142; J. Lisowski, *Koncepcja męczeństwa w praktyce Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych*, Wrocław-Rzym 1992, s. 143-229.

I może, myślimy dalej, że to jej śmierć – jej ofiarowanie życia – natchnęła papieża Franciszka do podjęcia tej decyzji?

Jezuici też już mają swojego kandydata na ołtarze w tej kategorii. To młody, 26-letni Filipińczyk, kleryk Richie Fernando, który w czasie swojej formacji zakonnej przebywał w Kambodży, ucząc w szkole dla młodzieży niepełnosprawnej. Zginął w 1996 r., zasłaniając swoim ciałem młodzież zebraną w klasie, do której wtargnął były uczeń z granatem ręcznym, grożąc im śmiercią. Richie przyjął wybuch na siebie⁵. Czyżby z racji tego, iż Richie był jego współbratem, papież Franciszek powziął myśl o nowej drodze do beatyfikacji?

Myśl o uznaniu „ofiarowania życia” jako drogi do beatyfikacji (kanonizacji) pojawiała się już od dłuższego czasu i powracała w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych. Ta idea została skonkretyzowana kilka lat temu i – po konsultacjach w ramach Kongregacji – zaowocowała Listem apostolskim w formie *motu proprio Maiorem hac dilectionem* Ojca Świętego Franciszka z 11 lipca 2017 r., którym papież otwiera możliwość beatyfikacji na drodze „ofiarowania życia” za innych i ustala normy, które muszą być zachowane w celu stwierdzenia takiego przypadku.

1. Dotychczasowe „drogi” do beatyfikacji sług Bożych i kanonizacji błogosławionych

Zgodnie z obowiązującymi do tej pory normami⁶ do beatyfikacji sługi Bożego dochodzi po kanonicznym stwierdzeniu męczeństwa (*per*

⁵ Zob. <http://www.sjweb.info/news/ensPDF.cfm?PubNumID=346&DownLang=4> [20.11.2017 r.]; <http://www.phjesuits.org/portal/?s=Richie+Fernando> [20.11.2017 r.].

⁶ Zob.: Ioannes Paulus PP. II, *Constitutio apostolica „Divinus perfectionis Magister”*. *Modus procedendi in Causarum canonizationis instructione recognoscitur et Sacrae Congregationis pro Causis Sanctorum nova datur ordinatio*, 25.01.1983, AAS 75 (1983) 349-355; tł. na j. pol. H. Misztal, w: H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne w diecezji lub eparchii*, Lublin 2017, s. 249-258; SCCS, *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in causis sanctorum*, 7.02.1983, AAS 75 (1983) 396-403, tł. na j. pol. H. Misztal, w: H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne*, s. 259-269; CCS, *Istruzione «Sanctorum Mater» per lo svolgimento delle inchieste diocesane o eparchiali nelle cause dei santi*, 17.05.2007, AAS 99 (2007) 465-512,

viam martyrii) lub uznaniu heroicznego cnót (*per viam virtutum*). Beatyfikację na drodze męczeństwa, które jest najpełniejszym naśladowaniem Chrystusa i największym świadectwem miłości chrześcijańskiej, otwiera stwierdzenie męczeństwa. Dochodzi do niego *in odium fidei* – z „nienawiści do wiary” ze strony prześladowcy i jeśli ofiara świadomie oddaje życie za wiarę: zgadza się na śmierć z wierności Chrystusowi i przyjmuje ją w duchu Ewangelii. Na tej drodze do beatyfikacji nie jest wymagany cud⁷.

Beatyfikacja jest też możliwa – to druga droga – na podstawie stwierdzenia heroicznego cnót. Chodzi o heroiczną praktykę cnót teologalnych, kardynalnych i pochodnych (*adnexae*) przez dłuższy czas (minimum 10 lat). Do beatyfikacji konieczny jest cud, uznawany przez Kościół jako potwierdzenie przez Boga ludzkiego osądu o heroicznego cnót⁸.

tł. na j. pol.: H. Misztal, *Sanctorum Mater. Instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych. Komentarz*, Lublin 2011. Zob. także literaturę: F. Veraja, *Le Cause di canonizzazione dei Santi. Commento alla legislazione e guida pratica*, Città del Vaticano 1992; H. Misztal, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura*, Città del Vaticano 2005; „Świętość Kanonizowana”, t. 1: *Postępowanie kanonizacyjne*, red. Sz.T. Prażkiewicz, Kraków 2008; CCS, *Le Cause dei Santi. Sussidio per lo Studium*, red. V. Criscuolo, D. Ols, R.J. Sarno, Città del Vaticano 2011; H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne w diecezji lub eparchii*, Lublin 2017. Dzieło ks. prof. Henryka Misztala i dr Lidii Fiejdasz-Buczek jest szczególnie wartościowe i cenne. Zawiera opracowanie źródłowe instrukcji *Sanctorum Mater*, uwzględnia zmiany w prawie kanonizacyjnym, które miały miejsce w latach 2016–2017 oraz systematyzuje rozproszone źródła tego prawa. Szczególna wdzięczność należy się Autorom za przekład na język polski źródła dostępnych dotychczas jedynie w języku włoskim lub łacińskim. Dzięki całościowemu opracowaniu postępowania beatyfikacyjnego i kanonizacyjnego w diecezji lub eparchii, publikacja ta staje się klasycznym dziełem, do którego będą sięgać wszyscy zajmujący się – w teorii i praktyce – procesami beatyfikacyjnymi. Będzie także niezbędnym przewodnikiem dla tych, którzy przygotowują się do pełnienia różnych urzędów w procesie.

⁷ H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne*, s. 493; W. Kiwior, *Problematyka dotycząca cudu w postępowaniu kanonizacyjnym*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 1: *Postępowanie kanonizacyjne*, red. Sz.T. Prażkiewicz, Kraków 2008, s. 124; W. Bar, *Diecezjalny etap postępowania w sprawach męczenników*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 8: *Postępowanie beatyfikacyjne drogą męczeństwa*, red. Sz.T. Prażkiewicz, Kraków 2012, s. 82.

⁸ Szerzej zob.: *Cuda w sprawach kanonizacyjnych*, red. W. Bar, Lublin 2006; „Świętość Kanonizowana”, t. 5: *Zagadnienie cudu w postępowaniu kanonizacyjnym na szczeblu*

Jest możliwa także – jako trzecia droga beatyfikacji – tak zwana „beatyfikacja ekwipolentna” (beatyfikacja równoważna). Polega ona na stwierdzeniu przez Kongregację istnienia kultu „od niepamiętnych czasów”: stwierdza się, iż sługa Boży od niepamiętnych czasów cieszył się publicznym kultem w Kościele. W wypadku potwierdzenia istnienia nieprzerwanego i niepamiętnego kultu, sługa Boży zostaje ogłoszony *aequipollenter beatus* – „błogosławiony równoznacznie”, co w KPK 1917, wyrażono w kan. 2135)⁹, zaś obecnie w art. 33–35 *Sanc-torum Mater*, instrukcji Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o *pro-wadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kano-nizacyjnych*¹⁰.

2. Nowa „droga” do beatyfikacji i kanonizacji

Wydawało się jednak, że te „drogi” nie wyczerpywały wszystkich możliwych dróg świętości kanonizowanej: świętości, która może zostać oficjalnie uznana przez Kościół poprzez (formalną) beatyfikację i kanonizację. Z tej racji Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych postawiła sobie w ostatnim czasie konkretne pytanie: „Czy nie zasługują na beatyfikację ci Słudzy Boży, którzy, natchnieni przykładem Chrystusa, ofiarowali z własnej woli i w sposób wolny życie za innych, poprzez najwyższy akt miłości chrześcijańskiej, który stał się bezpośrednią przyczyną śmierci, realizując w ten sposób słowo Pana Jezusa: „Nikt nie

diecezjalnym, red. Sz.T. Praškiewicz, Kraków 2010; W. Kiwior, *Problematyka dotycząca cudu w postępowaniu kanonizacyjnym*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 1: *Postępowanie kanonizacyjne*, red. Sz.T. Praškiewicz, Kraków 2008, s. 119-158; H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne*, s. 86-92.

⁹ Szerzej: J. Zubka, *Proces beatyfikacyjny i kanonizacyjny*, Warszawa 1969, *passim*.

¹⁰ H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne*, s. 86-89; H. Misztal, *Obowiązująca procedura w sprawach dawnych*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 7: *Sprawy dawne*, red. Sz.T. Praškiewicz, Kraków 2011, s. 77-106; L. Fiejdasz, *Kilka uwag o polskich procesach prowadzonych drogą kultu*, w: tamże, s. 107-131; K. Łatak, *Dowodzenie dawnego cudu w procesie kanonizacji na przykładzie Świętego Stanisława Kazimierczyka*, w: tamże, s. 187-220.

ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje za przyjaciół swoich” (J 15, 13)?”¹¹.

Konsultacje zajęły kilka lat, a ich owocem jest decyzja papieża Franciszka, który mocą swego urzędu stwierdza: „Umocniony przychylną opinią, wyrażoną przez Kongregację Spraw Kanonizacyjnych, która na sesji plenarnej 27 września 2016 r. uważnie przebadła, czy ci chrześcijanie zasługują na beatyfikację, postanawiam, że (...) „*ofiarowanie życia* jest nowym powodem do wszczęcia procesu beatyfikacyjnego i kanonizacyjnego, odrębnym od przypadków dotyczących *męczeństwa* i *heroiczności cnót*” (*Maiorem hac dilectionem*, art. 1).

Nowa droga do beatyfikacji, otwarta 11 lipca 2017 r. to – jak wspomnieliśmy – owoc wielu i różnych wieloletnich konsultacji w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, które trwały kilka lat¹². Konkretna dyskusja nad tą problematyką rozpoczęła się na kongresie zwyczajnym (Congresso Ordinario) Kongregacji 24 stycznia 2014 r. Kongregacja zdecydowała wówczas, aby przedstawić Ojcu Świętemu kwestię rozważenia w tej dykasterii hipotezy trzeciej drogi do świętości kanonizowanej, którą jest ofiarowanie życia za bliźnich. Kard. Angelo Amato, prefekt Kongregacji, przedstawił sprawę Ojcu Świętemu Franciszkowi podczas audiencji 7 lutego 2014 r. Papież „zatwierdził [hipotezę] i zachęcił” Kongregację do dalszego studium wszystkich „okoliczności towarzyszących sprawie”. W konsekwencji Kongregacja poprosiła pięciu ekspertów w sprawach kanonizacyjnych: biblistę, wykładowcę teologii dogmatycznej, specjalistę z dziedziny duchowości, prawnika i historyka o *votum* w kwestii (*super dubbio*): „Czy nie zasługują na beatyfikację ci Słudzy Boży, którzy, natchnieni przykładem Chrystusa, ofiarowali z własnej woli i w sposób wolny życie za innych, poprzez najwyższy akt miłości chrześcijańskiej, który stał się bezpośrednią przyczyną śmierci (...)”. Ich opinie składają się na

¹¹ CCS, *Positio peculiaris super dubbio*: “An procedi possit ad beatificationem etiam per viam liberae et voluntariae vitae oblationis, quae directe Causa sit mortis”, Roma 2015, s. 3.

¹² Na podstawie: M. Bartolucci, *La quarta via. Una nuova fattispecie nell'iter processuale delle canonizzazioni*, „L'Osservatore Romano”, giornale quotidiano, n. 158 (12 luglio 2017), s. 7.

tw. *Positio peculiaris*¹³. Są oni zgodni i jednomyślni, gdy chodzi o cel, który ma być osiągnięty, czyli możliwości beatyfikacji osób, które ofiarowały życie za bliźnich. Eksperci nie są już jednak jednomyślni w odpowiedzi na pytanie czy potrzeba otwierać nową drogę: wskazują na możliwość beatyfikacji tych osób w ramach dwóch dróg już istniejących.

Dnia 2 czerwca 2016 r. Kongregacja zwołała kongres specjalny (*Congresso Peculiare*) złożony z 15 ekspertów (10 konsultorów Kongregacji i 5 postulatorów) – różnych od autorów *Positio peculiaris*. Zgromadzeniu przewodniczył bp Enrico Dal Covolo, przede wszystkim z racji swojej funkcji postulatora. Dyskusja toczyła się wokół pięciu pytań postawionych im przez Kongregację:

1. Czy ofiarowanie życia, którego bezpośrednim skutkiem jest śmierć, może być uznane za wyraz najwyższego i heroicznego naśladowania Chrystusa?
2. Jakie cechy charakterystyczne – psychologiczne i teologiczne – powinno zawierać ofiarowanie życia, aby mogło być uznane za heroiczny akt miłości chrześcijańskiej?
3. Ofiarowanie życia ma być owocem dojrzałego życia chrześcijańskiego – praktyki cnót chrześcijańskich w stopniu zwyczajnym – czy też jest możliwe wskutek nagłej decyzji, niezależnej od wcześniejszego życia?
4. Jest rzeczą wskazaną, aby ofiarowanie życia było uznane za drogę do beatyfikacji, różną od męczeństwa i heroiczności cnót?
5. Ewentualny proces beatyfikacyjny na drodze ofiarowania życia oprócz dochodzenia diecezjalnego *super vita, virtutibus, oblatione vitae, fama sanctitatis*... musi zawierać także stwierdzenie cudu?

Każdy z piętnastu członków odpowiedział pisemnie na powyższe pytania, by potem – jako organ kolegialny – przeprowadzić formalną dyskusję w ramach Kongresu. Większość członków opowiedziała się za ideą otwarcia nowej drogi, mniejszość nie uznała tego za stosowne, choć nie wykluczała beatyfikacji: widzieli, i to jak najbardziej, jej możliwość w ramach istniejących już dróg. Wskazywali oni na możliwość

¹³ CCS, *Positio peculiaris super dubbio*: „An procedi possit ad beatificationem etiam per viam liberae et voluntariae vitae oblationis, quae directe Causa sit mortis”, Roma 2015.

„rozszerzenia” dotychczas istniejących dróg, postulując przedefiniowanie koncepcji męczeństwa czy heroicznego cnót, aktualnie stosowanej w praktyce Kongregacji (gdy chodzi o cnoty, pytano się na przykład o konieczność tych słynnych dziesięciu lat ich heroicznego praktykowania). Podobnie większość konsultorów opowiedziało się też za koniecznością cudu, jako wymogu do beatyfikacji na tej nowej drodze¹⁴.

Opinie te stały się podstawą dyskusji kardynałów i biskupów – członków Kongregacji, zebranych na Sesji Plenarnej 27 września 2016 r. Opowiedzieli się oni za otwarciem nowej drogi do beatyfikacji oraz za koniecznością cudu, formalnie uznanego, jako potwierdzenia ze strony Boga osądu ludzkiego na temat ofiarowania życia.

Powyższe konkluzje zostały przez Kongregację przedstawione Ojcu Świętemu w piśmie z 28 listopada 2016 r. Dnia 17 stycznia 2017 r. Sekretariat Stanu poinformował kard. A. Amato, że Jego Świątobliwość „w dniu 10 stycznia tegoż roku zatwierdził [„benevolmente approvato”] propozycję beatyfikacji tych Sług Bożych, których wolna i dobrowolna ofiara z życia była przyczyną ich śmierci”. Sekretariat Stanu prosił równocześnie Kongregację o zredagowanie dokumentu, który miałby być podstawą do sformułowania decyzji papieża. Ta ostateczna decyzja papieska znalazła swój wyraz w Liście apostolskim w formie *motu proprio Maiorem hac dilectionem*, podpisanym przez papieża 11 lipca 2017 r. Zgodnie z wolą Franciszka *motu proprio* zostało promulgowane przez opublikowanie na łamach „L'Osservatore Romano” 12 lipca i weszło w życie w dniu ogłoszenia, by następnie zostać zamieszczonym w „Acta Apostolicae Sedis”.

3. *Motu proprio Maiorem hac dilectionem*

Już w drugim zdaniu dokumentu Franciszek wskazuje na motywację swojej decyzji: „Nie ulega wątpliwości, że heroiczne ofiarowanie życia, podyktowane i wspierane przez miłość, jest wyrazem prawdziwego, pełnego i przykładowego naśladowania Chrystusa, a zatem zasługuje na taki szacunek, jakim wspólnota wiernych zazwyczaj otacza tych, którzy

¹⁴ CCS, *Relatio et Vota Consultorum ac Postulatorum. Congressus Peculiaris super Vitae oblatione die 2 Iunii an. 2016*, Roma 2016.

dobrowolnie zaakceptowali męczeństwo krwi bądź w stopniu heroicznym praktykowali cnoty chrześcijańskie” (MHD, Początek).

Podstawą tej nowej drogi jest miłość: „heroiczne ofiarowanie życia, podyktowane i wspierane przez miłość [podkreślenie autora]. Miłość, która „jest więzią doskonałości” (Kol 3, 14) i doskonałym „wypełnieniem Prawa” (por. Rz 13, 8) jest na pierwszym miejscu. Tak jak w wypadku stwierdzenia heroicznego cnót, tak też w wypadku ofiarowania życia, miłość jest decydująca. Z tym, iż w tym drugim wypadku – ofiarowania życia – do beatyfikacji nie jest wymagane heroiczne i przez dłuższy czas praktykowanie tej cnoty, ale chodzi o heroiczny akt [podkreślenie autora], który dla swojego radykalizmu, nieodwołania i trwania aż do śmierci (*usque ad mortem*) wyraża w sposób pełny i doskonały opcję chrześcijańską służby Bożego. Kto więc – konkluzja jest jedna – pieczętuje swoje życie heroicznym aktem miłości, może być uznany za doskonałego ucznia Jezusa Chrystusa.

Po wprowadzeniu papież przedstawia następnie normy, które mają być przestrzegane w sprawach beatyfikacyjnych wszczynanych z powodu oddania życia¹⁵. Na początku wskazuje kryteria, które powinny być spełnione, aby ofiarowanie życia było „ważnym i skutecznym powodem do beatyfikacji służby Bożego”. Jest ich pięć:

- a) ofiarowanie życia w sposób wolny i dobrowolnie oraz heroiczne zaakceptowanie *propter caritatem* śmierci pewnej i w krótkim czasie;
- b) musi istnieć związek między ofiarowaniem życia a przedwczesną śmiercią;
- c) praktykowanie, przynajmniej w stopniu zwyczajnym, cnót chrześcijańskich przed ofiarowaniem życia, a potem aż do śmierci;
- d) istnienie opinii świętości i znaków, przynajmniej po śmierci;
- e) do beatyfikacji potrzebny jest cud, który wydarzył się po śmierci służby Bożego i za jego wstawiennictwem¹⁶.

Następnie papież określa procedurę postępowania kanonicznego dotyczącego stwierdzenia faktu „ofiarowania życia”: potwierdza normy zawarte w Konstytucji apostolskiej *Divinus perfectionis Magister*

¹⁵ Art. 1-6 MHD.

¹⁶ Art. 2 MHD.

(25 stycznia 1983 r.) oraz w dokumencie *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum* z 7 lutego tego samego roku, wprowadzając w niektórych z nich pewne modyfikacje¹⁷; mowa o nich w art. 4–6 MHD.

Pierwsza dotyczy *Positio*, która „winna odpowiadać na dubium: *An constet de heroica oblatione vitae usque ad mortem propter caritatem necnon de virtutibus christianis, saltem in gradu ordinario, in casu et ad effectum de quo agitur* – „Czy [z przedstawionego materiału dowodowego], w rozważanym przypadku wynikają zarówno heroiczna ofiara życia aż do śmierci, z motywu miłości, jak też chrześcijańskie cnoty, przynajmniej w zwyczajnym stopniu”?¹⁸

Modyfikacje w niektórych obowiązujących normach polegają na dodaniu wyrażenia „ofiarowanie życia” w tych artykułach, w których jest mowa o drogach do beatyfikacji: chodzi o artykuły 1, 2, 7 i 13 Konstytucji apostoelskiej *Divinus perfectionis Magister*¹⁹ i kilka numerów w *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum*²⁰. Wszędzie tam dodano „ofiarowanie życia” – jako trzeciej miary (obok heroicznego cnót i męczeństwa) – beatyfikacji sług Bożych²¹.

¹⁷ Art. 3 MHD.

¹⁸ Art. 4 MHD.

¹⁹ Art. 5 MHD.

²⁰ Art. 6 MHD.

²¹ „Ofiarowanie życia” zawsze jest wymieniane po „cnotach”, a przed „męczeństwem”, np. „(...) dochodzenia dotyczącego życia, cnót, *ofiarowania życia* lub męczeństwa”. Tylko w ostatnim z artykułów (art. 36 *Normae*) kolejność jest inna: „(...) dochodzenie odnośnie do życia i cnót, męczeństwa sługi Bożego bądź *ofiarowania życia*”. Tak w wersji polskiej i włoskiej *motu proprio*. W oryginale łacińskim dokumencie jest wciąż w takiej samej kolejności: cnoty, ofiarowanie życia, męczeństwo (*virtutibus vel vitae oblatione vel martyrio*). Jedyłą więc racją tej różnicy jest... błąd tłumacza.

Załącznik

Maiorem hac dilectionem

List apostolski w formie «motu proprio» o ofiarowaniu życia²²

«Nikt nie ma większej miłości od tej,
gdy ktoś życie swoje oddaje
za przyjaciół swoich» (J 15, 13).

Na szczególne uznanie i cześć zasługują ci chrześcijanie, którzy najścisłej idąc śladami i za nauczaniem Pana Jezusa, ofiarowali z własnej woli i w sposób wolny życie za innych i wytrwali w tym postanowieniu aż do śmierci.

Nie ulega wątpliwości, że heroiczne ofiarowanie życia, podyktowane i wspierane przez miłość, jest wyrazem prawdziwego, pełnego i przykładnego naśladowania Chrystusa, a zatem zasługuje na taki szacunek, jakim wspólnota wiernych zazwyczaj otacza tych, którzy dobrowolnie zaakceptowali męczeństwo krwi bądź w stopniu heroicznym praktykowali cnoty chrześcijańskie.

Umocniony przychylną opinią, wyrażoną przez Kongregację Spraw Kanonizacyjnych, która na sesji plenarnej 27 września 2016 r. uważnie przebadła, czy ci chrześcijanie zasługują na beatyfikację, postanawiam, że mają być przestrzegane następujące normy:

Art. 1

Ofiarowanie życia jest nowym powodem do wszczęcia procesu beatyfikacyjnego i kanonizacyjnego, odrębnym od przypadków dotyczących *męczeństwa i heroiczności cnót*.

²² Za OR 38 (2017), nr 8 (394), s. 10-12. (Tekst polski i włoski zamieszczony w: H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne*, s. 279-283). Oficjalny tekst w j. łac.: „L'Osservatore Romano”, giornale quotidiano, n. 158 (12 luglio 2017), s. 8.

Art. 2

Aby ofiarowanie życia było ważnym i skutecznym powodem do beatyfikacji sługi Bożego, winno spełniać następujące kryteria:

- a) ofiarowanie życia w sposób wolny i dobrowolnie oraz heroiczne zaakceptowanie *propter caritatem* śmierci pewnej i w krótkim czasie;
- b) musi istnieć związek między ofiarowaniem życia a przedwczesną śmiercią;
- c) praktykowanie, przynajmniej w stopniu zwyczajnym, cnót chrześcijańskich przed ofiarowaniem życia, a potem aż do śmierci;
- d) istnienie opinii świętości i znaków, przynajmniej po śmierci;
- e) do beatyfikacji potrzebny jest cud, który wydarzył się po śmierci sługi Bożego i za jego wstawiennictwem.

Art. 3

Sposób prowadzenia dochodzenia na szczeblu diecezjalnym lub eparchii oraz sporządzenia odnośnej *Positio* jest określony przez konstytucję apostolską *Divinus perfectionis Magister* z 25 stycznia 1983 r., w: *Acta Apostolicae Sedis*, vol. LXXV (1983, 349–355), oraz przez *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis facendis in Causis Sanctorum* z 7 lutego tego samego roku, w: *Acta Apostolicae Sedis*, vol. LXXV (1983, 396–403), z wyjątkiem tego, co następuje.

Art. 4

Positio dotycząca ofiarowania życia winna odpowiadać na *dubium*: *An constet de heroica oblatione vitae usque ad mortem propter caritatem necnon de virtutibus christianis, saltem in gradu ordinario, in casu et ad effectum de quo agitur.*

Art. 5

Poniższe artykuły wspomnianej konstytucji apostolskiej zostały zmodyfikowane w następujący sposób:

Art. 1:

«Biskupom diecezjalnym, eparchom oraz innym, równym im w prawie osobom przysługuje – w zakresie ich jurysdykcji – prawo wszczęcia, czy

to z urzędu, czy na wniosek pojedynczych wiernych bądź legalnych stowarzyszeń i ich przedstawicieli, dochodzenia dotyczącego życia, cnót, *ofiarowania życia* lub męczeństwa i opinii świętości, o *ofiarowaniu życia* bądź męczeństwie, w sprawie domniemanych cudów i ewentualnie dawnego kultu sługi Bożego, o którego kanonizację się prosi».

Art. 2, 5:

«Dochodzenie w sprawie domniemanych cudów ma być prowadzone oddzielnie od dochodzenia dotyczącego cnót, *ofiarowania życia* bądź męczeństwa».

Art. 7, 1:

«[Relatorzy winni] wraz ze współpracownikami zewnętrznymi badać powierzone im sprawy i przygotować *Positiones* dotyczące cnót, *ofiarowania życia* bądź męczeństwa».

Art. 13, 2:

«Jeżeli uczestnicy posiedzenia zwyczajnego orzekną, że sprawa była prowadzona zgodnie z normami prawa, zarządzą powierzenie jej jednemu z relatorów; relator z kolei, wspomagany przez współpracownika zewnętrznego, przygotowuje *Positio* dotyczącą cnót, *ofiarowania życia* bądź męczeństwa, zgodnie z zasadami krytyki hagiograficznej».

Art. 6

Poniższe artykuły wspomnianych *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum* zostały zmodyfikowane w następujący sposób:

Art. 7:

«Sprawa może być niedawna bądź dawna; określana jest jako niedawna, jeżeli męczeństwo, cnoty bądź *ofiarowanie życia* sługi Bożego mogą być udowodnione na podstawie ustnych zeznań naocznych świadków; określana jest jako dawna wówczas, kiedy dowody dotyczące męczeństwa bądź cnót mogą być zaczerpnięte tylko ze źródeł pisanych».

Art. 10, 1°:

w sprawach zarówno niedawnych, jak i dawnych [postulator winien przedstawić] biografię sługi Bożego, mającą pewną wartość historyczną, jeżeli taka istnieje, lub w przypadku jej braku – rzetelną relację chronologiczną dotyczącą życia i działalności sługi Bożego, cnót bądź *ofiarowania życia* lub męczeństwa, opinii świętości i cudów, bez po-

mijania tego, co wydaje się przeciwne lub mniej przemawiające na korzyść tej sprawy».

Art. 10, 3°:

«tylko w sprawach niedawnych – wykaz osób, które mogą przyczynić się do zbadania prawdy odnośnie do cnót lub *ofiarowania życia* bądź męczeństwa sługi Bożego, jak również co do opinii świętości i cudów, lub też ją zakwestionować».

Art. 15, a:

«Po otrzymaniu sprawozdania biskup winien przekazać promotorowi sprawiedliwości bądź innemu biegłemu wszystko, co do tej pory zostało zebrane, aby mógł on przygotować przesłuchania przydatne do zbadania i ujawnienia prawdy na temat życia, cnót, *ofiarowania życia* lub męczeństwa, opinii świętości, o ofiarowaniu życia bądź męczeństwie sługi Bożego».

Art. 15, b:

«W sprawach dawnych przesłuchania winny dotyczyć tylko opinii świętości, o *ofiarowaniu życia* bądź o męczeństwie, nadal istniejącej, i jeżeli jest taka potrzeba, kultu, jakim otaczany był sługa Boży w czasach późniejszych».

Art. 19:

«Świadkowie powołani do udowodnienia męczeństwa, praktykowania cnót bądź *ofiarowania życia* i opinii co do cudów sługi Bożego, który należał do instytutu życia konsekrowanego, winni być w znacznej części niezwiązani z nim; chyba że byłoby to niemożliwe ze względu na szczególny charakter życia sługi Bożego».

Art. 32:

«Dochodzenie dotyczące cudów winno być prowadzone oddzielnie od dochodzenia w sprawie cnót bądź *ofiarowania życia* czy męczeństwa i winno odbywać się zgodnie z następującymi normami».

Art. 36:

«Zabronione są w kościołach wszelkiego rodzaju nabożeństwa czy mowy pochwalne ku czci sług Bożych, których świętość życia jest jeszcze poddana uzasadnionemu badaniu. Również poza kościołem należy wstrzymać się od tego rodzaju działań, które mogłyby skłaniać wiernych do niesłusznego uznania, że prowadzone przez biskupa dochodzenie odnośnie do życia i cnót, męczeństwa sługi Bożego bądź *ofiarowania życia* oznacza pewność co do przyszłej kanonizacji tegoż sługi Bożego».

Rozporządzam, aby wszystko, co postanowiłem w niniejszym liście apostolskim w formie *motu proprio*, było przestrzegane we wszystkich jego częściach, niezależnie od jakichkolwiek przeciwnych rozporządzeń, choćby zasługiwały na szczególną wzmiankę, i zalecam, aby zostało promulgowane przez opublikowanie na łamach «L'Osservatore Romano» i weszło w życie w dniu ogłoszenia oraz, by następnie zostało zamieszczone w *Acta Apostolicae Sedis*.

Rzym, u św. Piotra, 11 lipca, w piątym roku mojego pontyfikatu

Riassunto

L'offerta della vita come via alla santità canonizzabile secondo il *Motu proprio* di papa Francesco *Maiorem hac dilectionem* dell' 11 luglio 2017

Con il *Motu proprio Maiorem hac dilectionem* sull'offerta della vita, papa Francesco ha deciso che “quei cristiani che, seguendo più da vicino le orme e gli insegnamenti del Signore Gesù, hanno offerto volontariamente e liberamente la vita per gli altri ed hanno perseverato fino alla morte in questo proposito” meritino quella ammirazione che la comunità dei fedeli riserva a coloro che volontariamente hanno accettato il martirio di sangue o hanno esercitato in grado eroico le virtù cristiane. Il papa ha aperto così la via alla beatificazione dei fedeli che con la loro eroica offerta della vita, suggerita e sostenuta dalla carità, hanno imitato l'esempio di Cristo che “ha dato la sua vita per noi; quindi anche noi dobbiamo dare la vita per i fratelli” (1 Gv 3, 16). L'offerta della vita diviene così una nuova fattispecie dell'*iter* di beatificazione e canonizzazione, distinta dalle fattispecie sul martirio e sull'eroicità delle virtù. Nello stesso documento il papa stabilisce le norme da osservare nel processo di beatificazione di quei fedeli che, spinti dalla carità, hanno offerto eroicamente la propria vita per i fratelli.

Parole chiave: Papa Francesco, riforma del diritto di canonizzazione, nuova misura della santità, miracolo, beatificazione, canonizzazione